

რა უზლის ხელს ინვესტიციების მოზიდვას?

საინვესტიციო პოლიტიკის სოცო-კულტურული ასპექტები

საქართველოს მთავრობას ხშირად ადანაშაულებენ, რომ მათ არ შეუძლიათ სათანადო მოცულობის ინვესტიციების მოზიდვა თითქოსდა უნიათობის გამო.

ამ დროს კი მსოფლიო დონეზე ინვესტიციების ნაკადების დინამიკა განიხილება უმეტესად მენტალური ასპექტების გარეშე როგორც თავისთავადი მოვლენა, რომელიც დამოკიდებულია რაღაც აბსტრაქტულ ციფრებზე — როგორებიცაა სააღრიცხვო განაკვეთი, სავალუტო კურსი, დასაქმების დონე და ა.შ.

მაგრამ სინამდვილეში მსოფლიო ეკონომიკა ჯერ კიდევ შორსაა ასეთი აბსტრაქტული ავტომატიზაციისაგან.

ნათია ჟიჟუაშვილი
ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი

მაგალითად მხოლოდ ის კმარა, რომ აშშ-ს სარეზერვო სისტემაში არ გაამართლა ინვესტორების მოლოდინები და სააღრიცხვო განაკვეთი არ გაზარდა ზუსტად იმ მომენტში, როდესაც ყველა დარწმუნებული იყო ასეთ “ავტომატურ” ცვლილებაში.

შეიძლება ითქვას, რომ “ავტომატიზაცია” მხოლოდ პორტფელური ინვესტიციების ბაზრებზე არსებობს და ისიც ფარდობითად. ამ ბაზრის მოთამაშეები ორიენტირებული არიან უმეტესად “მშრალ ციფრებზე” — საბირჟო ინდექსებზე, სტატისტიკურ მონაცემებზე და ა.შ. და ამ სფეროში ინვესტირება უფრო მეტად ფინანსურ კაზინოს ჰგავს ვიდრე რეალურ ეკონომიკურ ბაზარს.

მაგრამ რაც უფრო მეტად იზრდება საინვესტიციო სახსრების მოცულობა, მით უფრო წამგებიანი ხდება საფინანსო ბაზრებზე ოპერირება.. ყველაზე გარანტირებული სახელმწიფო ობლიგაციების მარჟა როგორც წესი 3%-ს არ აღემატება. ამას ემატება კაპიტალის “სირბილი” მსოფლიო მასშტაბით სავალუტო დისბალანსების შიშით და საბოლოო ჯამში ბირჟიდან ბირჟამდე გადაყიდვების შემდეგ რეალური მოგება 2 %-ს თუ აღწევს.

სხვა არასაობლიგაციო საბირჟო ოპერაციებზე კი წაგების შანსი უფრო მეტია ვიდრე მოგების, რადგან თავისუფალი კაპიტალის მოცულობა ბოლო ათწლეულის განმავლობაში რამდენჯერმე გაიზარდა. შესაბამისად გაიზარდა “სპეკულაციური წნეხიც”.

შედეგად, პორტფელური ინვესტორებიც კი ცდილობენ, რომ თავიანთი ფინანსური სახსრები ეკონომიკის რეალურ სექტორში დააბანდონ — საფინანსო-სავალუტო “კაზინოებში” თამაშის ნაცვლად.

ამიტომაც გახშირდა მათი მხრიდან ასეთი წინადადებები, რომ ოღონდ კი მომგებიანი ბიზნეს-იდეა მოგვანოდეთ და მინიმუმ 50 მილიონი დოლარის ინვესტიცია გარანტირებული გაქვთ და ისიც მაქსიმუმ 10% -იანი მოგების პერსპექტივით.. ამასთანავე ეს 10% საოცნებო მოლოდინია, თორემ საინვესტიციო ფონდების უმრავლესობა 3%-იან მოგებასაც კი თანხმდება —

ოღონდ კი ეს ნამატი ნამდვილად მოსალოდნელი იყოს ან საბანკო გარანტიით იყოს უზრუნველყოფილი.

ასე რომ, თანამედროვე მსოფლიოში ჩამოყალიბდა არაადეკვატური მდგომარეობა — ერთ მხრივ საინვესტიციო ფონდები ფლობენ გიგანტურ “ზედმეტ” ფულად სახსრებს და მეორე მხრივ კი მილიარდობით ადამიანი გაუსაძლისი სიღატაკეში ცხოვრობს — მათ შორის საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილიც..

შესაბამისად ჩნდება კითხვა: — რატომ არ შეუძლიათ ამ მილიარდობით ლატაკს, რომ მზარდ ეკონომიკურ პროცესებში ჩაერთონ აღნიშნული საინვესტიციო სახსრებს საფუძველზე ? — მით უმეტეს რომ არსებული რეალური წარმოების პოტენციალიც კი მხოლოდ 80 % -ით არის ათვისებული და ამ სექტორსაც ზრდის კიდევ უფრო მეტი შესაძლებლობები გააჩნია...

ამ შეკითხვას კიდევ უფრო ამძაფრებს ის ფაქტი, რომ პირდაპირი ინვესტიციების მზარდი შეთავაზების მიუხედავად მათი რეალურად განხორციელებული მოცულობა 2014 წელს 8%-ით შემცირდა და მხოლოდ 1,26 ტრილიონი დოლარი შეადგინა.. არადა ავტორიტეტული ორგანიზაციების და პირველ რიგში ჟნჩთAD —ის პროგნოზით ეს ციფრი 1,6 ტრილიონი უნდა ყოფილიყო

2015 წლის შედეგები ჯერ არ შეჯამებულა, მაგრამ ზრდის მნიშვნელოვანი ტენდენციები არც გასულ თვეებში გამოვლენილა და წლის ბოლოსთვისაც ინვესტიციები ოდნავაც ვერ მიუახლოვდება რამდენიმე წლის წინ პროგნოზირებულ 1,8 ტრილიონს.

მიზეზების ჩამოთვლა ძალიან მრავლად შეიძლება — განსაკუთრებით სირიის და უკრაინის კონფლიქტები ითვლებიან ყველაზე დესტრუქციულად. მაგრამ მსოფლიო ეკონომიკამ უკვე გამოიმუშავა მდგრადობა ლოკალური კონფლიქტების მიმართ.

აღრე თუ ინვესტორები მხოლოდ საფრთხის მოლოდინის გამო ტეხდნენ პანიკას და პარანოიდალურ ისტერიკაში ვარდებოდნენ, დღეს უკვე მხოლოდ დამდგარ საფრთხეზე რეაგირებენ ზედმეტი პანიკების გარეშე.

ასე რომ შეიძლება მსოფლიო ეკონომიკა უფრო მასშტაბურმა — მაგალითად ინდოეთ-პაკისტანის ომმაც კი ვერ შეარყიოს.

პირდაპირი ინვესტიციების შემცირების მიზეზი უფრო მეტად სოციო-კულტურულია ვიდრე ზოგად-პოლიტიკური.

მთელი მსოფლიოს მიმოხილვა შორს წაგვიყვანს, მაგრამ თუნდაც მხოლოდ ჩვენი ქვეყნის მაგალითზე ჩანს რომ თვითონ საინვესტიციო სახსრების მოძიება რთული არ არის. **საქართველოს მთავრობას საპარტნიორო ფონდში მილიარდზე მეტი დოლარი აქვს მოზილღებული და კიდევ ერთი ამდენის მოზიდვაც ძალიან ადვილად შეუძლია.** მაგრამ მთავარი პრობლემაა — სად, რა სფეროში დააბანდოს საიმედოდ.

მცირე და თუნდაც საშუალო ბიზნესის სფეროში ოპერირება ნამდვილად არ უღირს დიდ ფონდს..

დიდი პროექტების განხორციელებას კი წინ ელობება “ტრადიციული” ჯიბრი და მავნებლობა. ახალი მოვლენა არ არის საქართველოს ისტორიაში, როდესაც დაპირისპირებული მხარეები საერთო ეროვნულ და საკუთარ საქმეებსაც კი აფუჭებენ, ოღონდ კი მოწინააღმდეგეს შანი მოუგონ და ბოლომდე გააცამტვერონ.

და მთავარი არგუმენტი ამჟამად საინვესტიციო “ბრძოლაში” არის არა მაკროეკონომიკური მიზანშეწონილობა ან საზოგადოებრივი ინტერესი, არამედ გემოვნება — რაზედაც როგორც წესი არ დაობენ.

მაგალითად 400 მილიონიანი “პანორამა თბილისის” განხორციელებას თვითონ უცხოელი ინვესტორები არ აჩქარებენ — ხედავენ რა რიყის პარკის ავბედილობას.

რიყეზე განხორციელებული პროექტი შეაჩერეს და დაბლოკეს მისი თითქოსდა არაესთეტიურობის გამო. ამ დროს კი ერთმა საკმაოდ ავტორიტეტულმა მსოფლიო

ასოციაციამ ე.წ. “მშვიდობის ხიდი” ორიგინალური ხიდეების ტოპ-ათეულში შეიყვანა.

ამ ხიდის მოპირდაპირედ მდგარი ორი უცნაური შენობა ქართველების უმრავლესობას არ მოსწონს, მაგრამ უცხოელი სტუმრებისათვის ეს ლამის საოცრებაა — თითქმის ყველა ტურისტი ცდილობს მათ ფონზე სურათი გადაიღოს აღნიშნული “მშვიდობის ხიდიდან”.

რა თქმა უნდა ეს შენობები არ უხდება ძველი თბილისის ხედებს, მაგრამ ეს მხოლოდ ჩვენი ეროვნული გემოვნებით, რომელიც თან კიდევ საბჭოთა არქიტექტურის “ტიპობრიობის” პრინციპით არის დამახინჯებული. თორემ დანარჩენ მსოფლიოში ასეთი კონტრასტები მოდაშიდაც კი არის. მოდა კი არადა, შეიძლება ითქვას, რომ არქიტექტურული პრინციპია. როდესაც ევროპაში თუ აზიაში დაისვა საკითხი — თუ როგორ შეეხამებინათ ძველი და ახალი არქიტექტურა — მათ გადაწყვიტეს რომ ისინი გვერდიგვერდ ყოფილიყვნენ ყოველგვარი გარდამავალი ფორმების თუ გამყოფი ბალების ან გორაკების გარეშე.. უშუალო კონტრასტი უფრო მიმზიდველად ჩათვალეს. **და ჩვენ რატომ უნდა დავრჩეთ პროლეტარული ტიპობრიობის პრინციპის დონეზე ? ... რა არ დაარქვეს აღნიშნულ შენობებს - “ბოტები”, “ვალინკები” და ა.შ., მაგრამ რატომღაც არავის მოსვლია აზრად რომ ისინი იმ ლამისის შუშებისათვის შედარებინათ, რომლებიდანაც ასე ძალიან უყვარდათ ქართველებს ღვინის სმა არც თუ ისე დიდი ხნის წინ.. თვითონ არქიტექტორის ჩანაფიქრით კი ისინი სტილიზებული ქართული ყანწები თუ დოქები არიან..**

ასევე თითქოსდა შეუფერებლობის გამო ეწინააღმდეგებიან “პანორამა თბილისის” პროექტს.

მაგრამ ამ წინააღმდეგობაში უკვე ის “საზოგადოებრივი მოღვაწეები” არიან ჩართულნი, რომლებიც ხე-

ლისუფლებებში ყოფნის დროს რიყის “ბოტებს” ხოტბას ასხამდნენ..

არადა “პანორამა თბილისი” ზუსტად ისევე შეეფერება გარემოს როგორც რიყის კომპლექსი. და ეს ნამდვილად არ არის ნონსენსი. პირიქით, როგორც უკვე აღინიშნა ასეთი კონტრასტი უფრო ბუნებრივად მიიჩნევა ვიდრე ძველი ფორმების პირდაპირი კოპირება ან მათი ძალით სინთეზირება ახალ არქიტექტურულ სტილებთან.

აღნიშნული, ვითომ საზოგადოებრივი, სინამდვილეში კი პოლიტიზირებული ჯგუფების თავხედობა არანაკლებ დესტრუქციულია. საკმარისია რომ მათ ერთი მოჭრილი ხის გამო ისტერიკები ასტეხონ, რომ მრავალმილიონიანი საინვესტიციო პროექტი ჩერდება.. ამ დროს კი საქართველოში ათასობით ჰექტარი ტყე იჩეხება საექსპორტოდ.. ზარალდება არა მხოლოდ ბუნება, არამედ მოსახლეობაც და ეს ნამდვილი ეკოლოგიური კატასტროფა არათუ გააფთრებული ისტერიკების, უბრალო ამოოხვრის საბაბიც კი არ ხდება...

ასე რომ საქართველოში ინვესტიციების განხორციელების აუცილებელი სოციო-კულტურული წინაპირობაა, რომ პარტიული შუღლი და ანტიპატიები არ ვრცელდებოდეს საინვესტიციო პროექტებზე და ზოგადად ეკონომიკაზე... და ეს პროექტები შეფასდეს არა დაპირისპირებული ჯგუფების პოლიტიზირებული ემოციებით, არამედ დამოუკიდებელი ექსპერტების მოსაზრებების საფუძველზე.

ამასთანავე ინვესტორი არ უნდა ისჯებოდეს რომელიმე პოლიტიკოსის დაფინანსების გამო. ბიზნესმენი უმეტეს შემთხვევაში იძულებულია ითანამშრომლოს პოლიტიკოსთან.. შესაბამისად დანაშაულზე პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ პოლიტიკოსმა და არა მისმა სპონსორმა ინვესტორებმა.

თვითონ პროექტები მით უმეტეს არაფერ შუაში არიან...

კიდევ ერთი სოციო-კულტურული ბარიერი ზოგადად ჩამორჩენილ აზიური და აფრიკული ქვეყნებისათვის არის დამახასიათებელი და არა მხოლოდ საქართველოსთვის..

ამ ქვეყნებში არათუ დანიშნულ არამედ არჩეულ თანამდებობის პირსაც კი მიაჩნია რომ ეხლა “მისი დრო” მოვიდა და შესაბამისად ყველაფერი ისე უნდა მოხდეს, როგორც მას მოეპოვებოდა. ეს ახირება რომ აღმშენებლობითი იყოს, მაშინ კიდევ დადებით ეკონომიკურ ფაქტორად ჩაითვლებოდა. მაგრამ აზიური ჩამორჩენილობის თუ აფრიკული “ველურობის” არსი იმაში მდგომარეობს, რომ მედროვე “მბრძანებელი” თავის

ქვეშევრდომებს მათ სანინალმდეგო ნებას ახვევს თავს და ამით ამტკიცებს თავისი ძალაუფლების “სიდიადეს” და “შეუვალობას”.

ასეთი “მედროვეობა” როგორც წესი განსკუთრებით ძლიერია პროვინციული ბიუროკრატების დონეზე...

როდესაც მმართველის მოპრიანებები თვითონ მისი ამამრჩევლების ინტერესებს ეწინააღმდეგება — იქ ინვესტორს არაფერი ესაქმება. ბიზნესისათვის აუცილებელი პრაგმატიზმი და ბიუროკრატიული ახირებები აბსოლუტურად შეუთავსებელია.

ამიტომ მედროვეების დროებითი მოპრიანებების ნაცვლად უნდა დადგინდეს თამაშის მუდმივი წესები, რომლებსაც დაემორჩილებიან როგორც არსებული ასევე მომავალი მთავრობები.. და ეს თამაშის წესები უნდა იყოს სამართლიანი და უმრავლესობისათვის მისაღები.

აღნიშნული მენტალური ჩამორჩენილობა უკვე ბევრმა აზიურმა ქვეყანამ გადალახა. პირველ რიგში ჩინეთმა..

ნამდვილად ნონსენსია, თავისი არსით ანტიკაპიტალისტური კომუნისტური პარტია რომ სთავაზობს უცხოელ ინვესტორებს ყველაზე მაღალი დონის დაცულობას და სტაბილურობას. ასევე არაადეკვატურად გამოიყურება ის ფაქტი, რომ ჩინეთიდან პორტფელური ინვესტიციები კი “გარბიან”, მაგრამ სანაცვლოდ პირდაპირი ინვესტიციების მოცულობა იზრდება. 2014 წელს ამ მაჩვენებლით ჩინეთი მსოფლიო ლიდერი გახდა და აშშ-საც კი გაუსწრო პირველად 2003 წლის შემდეგ. 2015 წლის იანვარ-აგვისტოშიდაც პირდაპირი ინვესტიციების მოცულობა ჩინეთის ეკონომიკაში კიდევ 9,8 %-ით გაიზარდა და 85,34 მილიარდი დოლარი შეადგინა.

ამ დროს კი “ევროპულად ლიბერალურ” საქართველოში თვითონ ადგილობრივი ბიზნესმენებიც კი ერიდებიან რეინვესტირებას — არიან რა მოახლოებული არჩევნების და შესაბამისად შესაძლო არეულობების მოლოდინში.

ასე რომ, ბიზნესის პოლიტიზაცია თუ არ დასრულდა საქართველოში — ინვესტიციების ზრდის ნაცვლად ჩამორჩენის კიდევ უფრო მეტ პერსპექტივებს მივიღებთ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. UNCTAD. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1980-2014
2. The Wall Street Journal. China Trumps U.S. for Foreign Investment. Paul Hannon Jan. 29, 2015

RESUME

In global economic there was not ordinary situation. On the one hand investment funds own huge superfluous financial assets. On the other hand billions people live in poverty.

There is a question: why the majority of less developed countries cannot accept the foreign investments, despite of prevailing growth of their offer?

It is a lot of reasons. But the most important problem is a social bad manners. As for example corruption of authorities, a low level of a standard of work and self-organizing etc.

In Georgia the main problem is excessive politization of investment projects and impudence of local authorities.

So the main precondition of attraction of the investment into Georgia is clearing economy of party disagreements.